

Vergaderjaar 2021–2022

28 089

Gezondheid en milieu

Nr. 210

BRIEF VAN DE STAATSSECRETARIS VAN INFRASTRUCTUUR EN WATERSTAAT

Aan de Voorzitter van de Tweede Kamer der Staten-Generaal

Den Haag, 1 december 2021

Graag bied ik u het plan van aanpak *Naar een gezondere leefomgeving in de IJmond: aanpak voor het beperken van de luchtverontreinigende uitstoot van Tata Steel Nederland* aan¹. Dit plan is opgesteld in samenwerking met de provincie Noord-Holland, de IJmondgemeenten Beverwijk, Heemskerk en Velsen. Deze brief stuur ik mede namens de Minister van Economische Zaken en Klimaat (EZK).

Kinderen in de IJmondregio lopen een verhoogd gezondheidsrisico door de aanwezigheid van stofdepositie, met daarin de schadelijke stoffen lood en PAK's. Dat blijkt uit een onderzoek van het Rijksinstituut voor Volksgezondheid en Milieu, dat is verschenen in september 2021². Dit leidt tot terechte zorgen bij de inwoners van de IJmond. Rijk, provincie en gemeenten begrijpen die zorgen. Om dit probleem op te lossen moeten de emissies van schadelijke stoffen, die voor een groot deel worden uitgestoten door Tata Steel Nederland, zo snel mogelijk omlaag.

De provincie Noord-Holland en de IJmondgemeenten hebben mij gevraagd hierbij te helpen³. Daarnaast heeft de Omgevingsdienst Noordzeekanaalgebied (OD NZKG) het RIVM verzocht om aanvullende normen voor Zeer Zorgwekkende Stoffen (ZZS) af te leiden waarmee de risico's voor de volksgezondheid beter ingeschat kunnen worden. Tenslotte heeft de Tweede Kamer de regering verzocht om samen met de

¹ Raadpleegbaar via www.tweedekamer.nl.

² Depositieonderzoek IJmond 2020. Monsternamen, analyse en risicobeoordeling van PAK en metalen in neergedaald stof binnen- en buitenshuis in de IJmondregio | RIVM.

³ In een brief van 14 april van de Provincie Noord-Holland en de IJmondgemeenten aan het Ministerie van IenW wordt gewezen op de gezamenlijke verantwoordelijkheid van overheden en op de noodzaak tot samenwerking. In haar rol als bevoegd gezag wijst de provincie op enkele punten waarop de huidige normeringen te kort schieten.

Provincie Noord-Holland een plan van aanpak op te stellen zodat de bewoners in de IJmondregio geen onacceptabel gezondheidsrisico meer lopen⁴.

Ik heb die handschoen opgepakt, samen met alle betrokkenen. De problemen die leiden tot vervuiling van de directe omgeving en gezondheidsschade bij omwonenden moeten snel door Tata Steel Nederland worden opgelost. Het bijgevoegde plan van aanpak beschrijft hoe het Rijk daar, samen met de provincie Noord-Holland, de OD NZKG en de IJmond-gemeenten een bijdrage aan levert. Het doel van dit plan is om de gezondheidsrisico's in de IJmondregio versneld te verminderen. Het plan bevat een aantal acties die als resultaat hebben dat Tata Steel Nederland haar fabrieken en productieprocessen moet aanpassen. Daardoor gaat de luchtverontreinigende uitstoot sneller en significant omlaag en wordt de leefomgeving in de regio IJmond gezonder voor de inwoners.

Snellere reductie uitstoot van schadelijke stoffen

Een aantal acties is al in gang gezet en leiden in de komende twee jaar tot resultaat. In november 2020 heeft de provincie Noord-Holland samen met de IJmondgemeenten Beverwijk, Heemskerk en Velsen het *Programma Tata Steel 2020–2050: samenwerken aan een gezondere en veilige IJmond* gepubliceerd⁵. Dat programma laat zien hoe er in de IJmondregio wordt samengewerkt aan een gezondere en veilige IJmond.

In mei 2021 heeft Tata Steel Nederland het document *Roadmap+, versneld op weg naar een betere leefomgeving* gepubliceerd. Daarin geeft het bedrijf aan dat het extra stappen zet om de leefomgeving te verbeteren. Het gaat om maatregelen die de geur-, licht- en geluidsbelasting op de omgeving doen afnemen en de neerslag van stof en de uitstoot van fijnstof, stikstof (NO_x), zware metalen en Polycyclische Aromatische Koolwaterstoffen (PAK's) verminderen. Dit doet Tata Steel Nederland door extra investeringen, maar ook door het maximaal versnellen van de milieuprojecten uit de al in 2019 uitgebrachte *Roadmap 2030*.

Op 4 oktober 2021 heeft Tata Steel Nederland de bijgevoegde brief⁶ aan mij verstuurd. Daarin staat dat het bedrijf de ambities uit de *Roadmap+* nog verder wil aanscherpen. Tata Steel doet, mede naar aanleiding van overleg tussen Tata Steel en de Minister van EZK, de provincie Noord-Holland, de IJmond-gemeenten en mijzelf, twee belangrijke beloftes:

1. De emissie van PAK's zullen voor het einde van het eerste kwartaal van 2022 met bijna 50% worden gereduceerd ten opzichte van de situatie in 2019. In de *Roadmap+* was nog een reductie van 30% aangekondigd;
2. De reductie van de emissie van lood met 70% ten opzichte van 2019 zal sneller plaatsvinden dan het in de *Roadmap+* aangekondigde moment eind 2025. Tata Steel Nederland heeft in het gesprek van 23 november jl. aangegeven dat zij verwacht de hiervoor benodigde aanpassingen al eind 2023 gerealiseerd te hebben.

Daarnaast geeft Tata Steel aan dat er nu al eerste resultaten zijn behaald door een op 30 april dit jaar operationeel geworden filterinstallatie en het sluiten van de hulpstoffenfabriek van de hoogovens begin 2021.

Los van de versnelling van maatregelen uit de *Roadmap+* op initiatief van Tata Steel Nederland, heeft ook de OD NZKG op 10 november een

⁴ Motie van het lid Thijssen c.s., Kamerstuk 32 813, nr. 827.

⁵ <https://omgeving.tatasteel.nl/tata-steel-en-omgeving/roadmap-plus/>.

⁶ Raadpleegbaar via www.tweedekamer.nl.

belangrijke stap gezet die tot snelle verbetering zal leiden. Met twee nieuwe geurbesluiten⁷ wordt de geuroverlast aangepakt die Tata Steel Nederland veroorzaakt, evenals de uitstoot van SO₂ en H₂S. De vergunningen worden aangescherpt. Het bedrijf moet continu geuroverlast gaan terugdringen. De meeste meldingen van omwonenden die bij de OD NZKG binnenkomen van overlast gaan over geur. Resultaten van deze aanscherping zijn stapsgewijs te merken in 2022 en 2023.

Acties en maatregelen in het plan van aanpak

Het bijgevoegde plan van aanpak is in nauwe samenwerking met de provincie Noord-Holland opgesteld en mag gezien worden als een gezamenlijk actieplan. Het plan van aanpak is aanvullend op zowel het bovengenoemde programma van de provincie en de drie IJmondgemeenten en de acties die de OD NZKG daarvoor neemt als op de *Roadmap+* van Tata Steel Nederland. Ik kies ervoor om de acties en maatregelen in het plan van aanpak te laten aansluiten op de bestaande afspraken en regels omdat dat het snelst leidt tot merkbaar resultaat. Ik zoek nadrukkelijk de samenwerking met gemeenten, provincies en de omgevingsdienst om lopende acties te versnellen, daar waar dat kan maatregelen juridisch af te dwingen en nieuwe acties in gang te zetten. Nieuwe wet- en regelgeving, bijvoorbeeld als gevolg van aangescherpte Europese normen, heeft pas op de langere termijn effect. Dat neemt niet weg dat ik daar ook op blijf inzetten.

Vergunningen

De provincie Noord-Holland en de OD NZKG werken aan het versneld verscherpen van vergunningen en het minimaliseren van ZZS-uitstoot, via het *programma Tata Steel 2020–2050* van de provincie en IJmondgemeenten en het bijbehorende *Uitvoeringsprogramma VTH Tata Steel 2020–2022* van de OD NZKG. De ILT adviseert daarbij. Zoals door de OD NZKG verzocht ben ik in gesprek met het RIVM over het afleiden van MTR-waarden (Maximaal Toelaatbaar Risiconiveau). Met de acties onder aanscherpen vergunningen uit het plan van aanpak geef ik mede uitvoering aan de motie van het lid Van der Lee c.s.⁸.

Verankeren acties Tata Steel Nederland uit Roadmap+

Het is zaak dat de in de *Roadmap+* aangekondigde maatregelen de gezondheidsrisico's in de omgeving daadwerkelijk verminderen. Mede op grond van motie van het lid Thijsen c.s.⁹ zoekt de provincie Noord-Holland naar mogelijkheden om de *Roadmap+* zo snel mogelijk tot uitvoering te laten komen en zo veel mogelijk om te zetten in juridisch afrekenbare doelen. De ILT adviseert daarbij. Voor maatregelen uit de *Roadmap+*, die afgedwongen kunnen worden op basis van BBT of andere wet- en regelgeving, kan de OD NZKG een maatregel verplichtend opleggen, zodat deze maatregel juridisch verankerd wordt. Een belangrijk voorbeeld hiervan is de stikstof reducerende maatregel bij de pelletfabriek. Het vooroverleg is inmiddels gestart om te komen tot een ontwerpbesluit (vergunning) voor deze maatregel.

Monitoren en meten

Goede metingen en een goed monitoringsprogramma zijn essentieel om vast te kunnen stellen of de gezondheidsrisico's in de leefomgeving van

⁷ <https://odnzk.nl/met-nieuwe-geurbesluiten-pakt-od-nzkg-geuroverlast-tata-steel-aan/>.

⁸ Kamerstuk 32 813, nr. 828.

⁹ Kamerstuk 32 813, nr. 826.

de IJmondregio als gevolg van aangekondigde maatregelen daadwerkelijk afnemen. Er wordt bekeken of de huidige monitoringsinstrumenten moeten worden uitgebreid. Hiermee wordt invulling gegeven aan de motie van het lid Grinwis c.s.¹⁰.

Er wordt al veel gemeten in de IJmondregio. In ieder geval heb ik samen met de provincie Noord-Holland besloten dat het stofdepositie onderzoek twee keer herhaald wordt. Dit onderzoek is vergelijkbaar met het door het RIVM uitgevoerde stofdepositie-onderzoek (gepubliceerd september 2021). Op deze manier kan (onder andere) worden onderzocht of de hoeveelheid lood en PAK in de depositiemonsters ook daadwerkelijk afneemt. Ik ben in overleg met de provincie Noord-Holland over de uitvoering en precieze timing van dit herhaalonderzoek en zal bijdragen aan de kosten hiervan. Naar verwachting zijn de uitkomsten van het eerste herhaalonderzoek in de tweede helft van 2022 beschikbaar.

Om helder te krijgen welke kwalitatieve waarden behaald moeten worden om het gezondheidsrisico te reduceren, vraag ik advies aan het RIVM.

Europese emissienormen

De komende jaren worden enkele relevante Europese richtlijnen en andere wetgevende documenten aangepast. Dit biedt een kans voor het ontwikkelen van ambitieus Europees beleid dat ook in de IJmondregio effect heeft.

Nationale regelgeving

Naast het aanscherpen van de vergunningen en de Europese regelgeving, wordt bekeken of nationale regelgeving een rol kan spelen in het verder verbeteren van de kwaliteit van de leefomgeving. Dit sluit aan op de wensen van de provincie Noord-Holland en de motie van het lid Boucke c.s.¹¹. Hierbij wordt onder andere gebruik gemaakt van de evaluatie van het ZZS-beleid inclusief wet- en regelgeving en de evaluatie van het VTH-stelsel. De uitkomsten zijn in de loop van 2022 beschikbaar.

Onderzoek effecten waterstofroute

Het Ministerie van IenW zal, in samenspraak met de provincie Noord-Holland, een onafhankelijk onderzoek laten uitvoeren naar de effecten van de in de haalbaarheidsstudie¹² van Roland Berger beschreven waterstofroute op milieu en gezondheid. Hiermee wordt invulling gegeven aan de motie van de leden Hagen en Boucke¹³. Om voldoende gegevens te hebben om het onderzoek te kunnen starten, moeten de plannen door Tata Steel verder worden uitgewerkt. Aan Tata Steel is gevraagd deze uitwerking spoedig te starten en de voor dit onderzoek benodigde gegevens te delen.

Communicatie

De dialoog aangaan met omwonenden en belanghebbenden is van groot belang. De betrokken overheden willen goed bereikbaar zijn, in gesprek zijn en blijven met omwonenden en hen goed informeren over de stappen die genomen worden.

¹⁰ Kamerstuk 32 813, nr. 834.

¹¹ Kamerstuk 32 813, nr. 830.

¹² <https://omgeving.tatasteel.nl/nieuws/2021/onafhankelijk-onderzoek-fnv-en-tata-steel-groene-productie-staal-haalbaar.html>.

¹³ Kamerstuk 28 089, nr. 192.

Ik verwijs u naar het plan van aanpak in de bijlage¹⁴ voor een nadere toelichting op de voorgenomen acties en maatregelen en overzichten van geplande en reeds afgeronde deelacties. Met deze acties en maatregelen wordt invulling gegeven aan verschillende door de Tweede Kamer aangenomen moties. Een overzicht van deze moties en de manier waarop dit plan invulling geeft aan de opvolging ervan, is opgenomen in bijlage II¹⁵ van het plan van aanpak.

Evaluatie van de effecten

Eind 2022 wordt gezien of de ingezette acties hebben geleid tot voldoende verbetering van de kwaliteit van de leefomgeving en voldoende hebben bijgedragen aan het verminderen van de gezondheidsrisico's. Daarbij wordt breed geëvalueerd. Naast uitkomsten van het volgende depositie-onderzoek door het RIVM en andere monitoringsgegevens, zal ook de voortgang van de *Roadmap+* hierin worden meegenomen. Ook wordt gezien of het aanpassen van fabrieken en productieprocessen van Tata Steel, op basis van de aangescherpte vergunningen, op schema ligt. De Kamer zal over de uitkomsten van de evaluatie worden geïnformeerd. Er lopen meer onderzoeken en evaluaties, die raken aan het probleem bij Tata Steel (zie hoofdstuk 4 en bijlage III¹⁶ plan van aanpak). De lessen uit de casus IJmond zullen bijvoorbeeld worden betrokken bij lopende evaluatie van het beleid ten aanzien van Zeer Zorgwekkende Stoffen (ZZS) en de opvolging van het rapport van de commissie van Aartsen over het stelsel van Vergunningverlening, Toezicht en Handhaving (VTH). Ook wordt onderzocht of en hoe cumulatie bij de emissie van ZZS voortaan kan worden meegewogen in de risico-inventarisatie bij vergunningverlening.

De in de IJmond opgedane lessen zullen worden ingepast in het beleidskader voor het meewegen van gezondheidseffecten in de leefomgeving, als onderdeel van het nieuwe Nationaal Milieubeleidsplan. De vaststelling van een dergelijk beleidskader is aan een nieuwe regering. Ik zal er voor zorgen dat de daarvoor benodigde beslisinformatie in de loop van 2022 gereed is.

Langetermijn verduurzaming

Het kabinet vindt dat er in Nederland nu en in de toekomst plaats is voor zware industrie, mits deze verduurzaamt.¹⁷ De milieu- en gezondheidssituatie rond Tata Steel Nederland is dan ook niet los te zien van de transitie die Tata Steel Nederland de komende jaren inzet richting staalproductie met gebruikmaking van waterstof en groene stroom. Het Rijk wil de verduurzaming van de industrie (waaronder dus ook Tata Steel) ondersteunen en versnellen, waar dat mogelijk, gepast en wenselijk is. Hierin neemt het Ministerie van Economische Zaken en Klimaat het voortouw.

Tot slot

Ik vind dat kinderen buiten moeten kunnen spelen in schonere lucht en omwonenden moeten kunnen vertrouwen op een schone, veilige en gezonde leefomgeving. Hoewel de stappen die worden genomen serieus en voortvarend zijn, zal het tijd kosten voordat de verbeteringen merkbaar en tastbaar worden voor de omwonenden van Tata. Er moeten immers

¹⁴ Raadpleegbaar via www.tweedekamer.nl.

¹⁵ Raadpleegbaar via www.tweedekamer.nl.

¹⁶ Raadpleegbaar via www.tweedekamer.nl.

¹⁷ Zie Kamerbrief «*Visie verduurzaming basisindustrie 2050: de keuze is aan ons*», Kamerstukken 29 696 en 25 295, nr. 15.

fabrieken en productieprocessen worden aangepast en verbeterd, en dat is complex. Het plan betekent wel een versnelling naar een gezondere leefomgeving, met afspraken en regels waar Tata Steel aan gehouden is.

Ik begrijp het ongeduld van de omwonenden. Hun vertrouwen zal moeten worden teruggewonnen door een aantoonbare vermindering van de vervuiling waar zij in hun dagelijks leven last van hebben en die leidt tot zorgen over hun gezondheid. De eerste stappen zijn nu gezet, maar voor de omwonenden geldt «eerst zien dan geloven». Daarom vind ik een nieuw depositie-onderzoek al in 2022 ook zo belangrijk. Mijn inzet, met alle betrokken partijen, is om op de kortst mogelijke termijn te komen tot een verbeterde leefomgeving in de IJmond.

De Staatssecretaris van Infrastructuur en Waterstaat,
S.P.R.A. van Weyenberg